

Főoldal>Bíróági eljárások>Polgári ügyek>Melyik ország bírósága rendelkezik joghatósággal?
Melyik ország bírósága rendelkezik joghatósággal?

Lettország

1 Rendes polgári bírósághoz vagy különös hatáskörű bírósághoz (például munkaügyi bírósághoz) kell-e fordulnom?

A polgári perrendtartásról szóló törvény (*Civilprocesa likums*) minden természetes és jogi személy számára biztosítja annak jogát, hogy bíróság előtt védje meg sérelmet szenvedett vagy vitatott polgári jogait, valamint a jogszabályok által védeni rendelt érdekeit. Főszabály szerint minden polgári jogi jogvitával rendes bírósági eljárás keretében a bíróságok foglalkoznak. Kizárólag jogszabályban meghatározott, kivételes esetben egyéb, peren kívüli eljárással is rendezhetők a polgári jogi jogviták. Ha jogszabály úgy rendelkezik, a bíróság a természetes vagy jogi személyek által előterjesztett azon kereseteket is elbírálja, amelyek természetüknél fogva nem képezik polgári jogi jogvita tárgyát. Mindazonáltal az egyes jogvitákkal kapcsolatos hatásköréről minden esetben a bíróság vagy a bírósági elnök dönt. Amennyiben a bíróság vagy a bírósági elnök megállapítja, hogy a jogvita nem tartozik bírósági hatáskörbe, az erre vonatkozó határozatában meg kell jelölnie a szervet, amelynek hatáskörébe az adott jogvita elbírálása tartozik.

Ugyanakkor a hatáskörre és illetékességre vonatkozó általános szabályok alól vannak bizonyos kivételek, amelyek meghatározzák, milyen szintű bíróságnak kell tárgyalnia az ügyet első fokon.

Lettországban 2021. március 31. óta működik a polgári és büntetőügyek egyes kategóriáit tárgyaló szakosodott gazdasági bíróság.

2 Ha a rendes polgári bíróságok rendelkeznek hatáskörrel (azaz e bíróságok feladata az ilyen ügyek elbírálása), hogyan tudhatom meg, hogy melyik bírósághoz kell fordulnom?

A polgári ügyekben a kerületi bíróságok (*rajona tiesa*) és városi bíróságok (*pilsētas tiesa*) járnak el elsőfokú bíróságként. A Riga városának vidzemei körzeti elsőfokú bírósága (*Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) vizsgálja azokat az ügyeket, amelyek esetében az ügyiratokban államtitokra hivatkoznak, valamint a szabadalmak, félvezető termékek topográfiaja, formatervezési minták, védjegyek és földrajzi árujelzők védelmével kapcsolatos ügyeket. A kerületi (városi) bíróság ingatlan-nyilvántartási hivatala vizsgálja a közvetlenül végrehajtható követelésérvényesítés (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) és követelések bírósági végzéssel elrendelt kötelező végrehajtása (*saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā*) iránti kérelmeket, valamint az árverési nyilatkozatok megerősítése (*izsoles aktu apstiprināšana*) iránti kérelmeket az árverési nyilatkozatok fizetéseképtelenségi eljárásokkal kapcsolatos ügyekben való megerősítése kivételével.

2.1 Létezik-e különbségtétel alacsonyabb és magasabb fokú rendes polgári bíróságok (például körzeti bíróságok, illetve regionális bíróságok) között, és ha igen, melyik rendelkezik hatáskörrel az ügyekben?

Az ügyet mindaddig nem vizsgálhatja érdemben egy felsőbb szintű bíróság, míg az alsóbb szintű bíróság meg nem tárgyalta azt. Az elsőfokú bíróságként polgári ügyekben a kerületi vagy városi bíróság, illetve törvényszék (*apgabaltiesa*) jár el. Polgári peres eljárásokban az ügyeket érdemben az ügyfajta és a pertárgy tekintetében hatáskörrel és a jogvita helyén illetékességgel rendelkező elsőfokú bíróság tárgyalja.

2.2 Területi illetékesség („A” vagy „B” város bírósága rendelkezik-e illetékességgel az ügyekben?)

A polgári ügyeket a tárgyküdtől függően eltérő szintű bíróságoknak osztják ki első fokon: az ügyeket a követelés kategóriája vagy jellege alapján sorolják be. Ugyanakkor az azonos szintű bíróságok saját illetékességi területtel rendelkeznek.

2.2.1 A területi illetékességre vonatkozó főszabály

Az illetékességgel kapcsolatos általános eljárási szabályok (a polgári perrendtartásról szóló törvény 26. szakasza) szerint a természetes személlyel szembeni követelést az e személy bejelentett lakóhelye szerinti bíróság elé kell terjeszteni. A jogi személlyel szembeni követelést a jogi személy székhelye szerinti bíróság elé kell terjeszteni. Ennek megfelelően az ügy tárgya és az illetékességi szabályok határozzák meg, mely elsőfokú bíróság foglalkozik majd az ügygel.

2.2.2 A főszabály alóli kivételek

A polgári perrendtartásról szóló törvény a polgári ügyekben az illetékességre vonatkozó szabályok alóli kivételeket is tartalmaz, amelyek értelmében a felperes dönthet arról, hogy az illetékességre vonatkozó általános rendelkezések alapján indít pert, tehát az alperes bejelentett lakóhelye vagy székhelye szerint illetékes bírósághoz nyújtja be a keresetet, vagy a jogszabályban választható bíróságként megjelölt másik, azonos szintű, elsőfokú bíróságon indít pert.

2.2.2.1 Mikor választhatok az alperes lakóhelye szerinti bíróságot (a főszabály alkalmazásával meghatározott bíróságot) és egy másik bíróságot között?

Ha az alperes nem rendelkezik bejelentett lakóhellyel, akkor a tényleges lakóhelye szerinti bírósághoz kell benyújtani a keresetet.

Ha az alperes tényleges lakóhelye nem ismert, vagy ha nem rendelkezik állandó tartózkodási hellyel Lettországon, akkor bármely ingatlanának helye, vagy utolsó ismert tartózkodási helye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani a keresetet.

Egyes jogszabályban meghatározott esetekben a felperest megilletik bizonyos jogok, amelyek alapján eldöntheti, hogy az alperes bejelentett lakóhelye vagy székhelye szerint illetékes bírósághoz nyújtja be a keresetet, vagy másik bíróságon indít pert.

2.2.2.2 Mikor kell az alperes lakóhelye szerinti bíróságtól (a főszabály alkalmazásával meghatározott bíróságtól) eltérő bíróságot választanom?

Az illetékes bíróság felperes általi kiválasztásának szabályait a polgári perrendtartásról szóló törvény 28. szakasza tartalmazza, amely részletesen felsorolja az ügytípusokat, valamint a választható bíróságokat, amelyekhez a kereset benyújtható:

a jogi személy fióktelepének vagy képviselőjének tevékenységével kapcsolatos kereset a fióktelep vagy képviselő helye szerint illetékes bírósághoz is benyújtható;

a gyermek- vagy a szülőtartásdíj behajtására vagy az apaság megállapítására irányuló kereset a felperes bejelentett lakóhelye szerint illetékes bírósághoz is benyújtható;

a személyi sérülésből (a polgári törvénykönyv [*Civillikums*] 1635., 2347–2353. szakasza) eredő kereset a felperes bejelentett lakóhelye vagy a sérülés keletkezésének helye szerint illetékes bírósághoz is benyújtható;

a természetes vagy jogi személyt ért vagyoni kárral kapcsolatos kereset a kár bekövetkezésének helye szerint illetékes bírósághoz is benyújtható;

a tulajdon visszaszolgáltatása vagy értékének megtérítése iránti kereset a felperes bejelentett lakóhelye szerint illetékes bírósághoz is benyújtható;

a tengeri követelés iránti kereset az alperes hajójának lefoglalása szerinti helyen illetékes bírósághoz is benyújtható;

a több, eltérő lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező alperes ellen indítandó kereset az egyik alperes lakóhelye vagy székhelye szerint illetékes bírósághoz is benyújtható;

a házasság felbontása vagy érvénytelenítése iránti kereset a felperes választása szerinti bírósághoz vagy a felperes bejelentett lakóhelye szerint illetékes bírósághoz, annak hiányában azonban a felperes tényleges lakóhelye szerinti bírósághoz is benyújtható az alábbi esetekben:

kiskorúak élnek a felperessel egy háztartásban;

a felbontandó házasság szabadságvesztés büntetését töltő személlyel áll fenn;

a felbontandó házasság bejelentett lakóhellyel nem rendelkező, ismeretlen helyen tartózkodó vagy külföldön élő személlyel áll fenn.

a munkaviszonyból eredő kereset a felperes bejelentett lakóhelye vagy munkahelye szerint illetékes bírósághoz is benyújtható.

Ha a fent említett esetekben a felperes nem rendelkezik bejelentett lakóhellyel, a kereset a felperes tényleges lakóhelye szerint illetékes bírósághoz is benyújtható.

A polgári perrendtartásról szóló törvény emellett a polgári ügyekben kizárólagos illetékességet megállapító rendelkezést is tartalmaz, amely felülírja nemcsak az általános illetékességet, de az illetékesség minden egyéb formáját is. Az alábbi esetekben az illetékességet a kereset típusa határozza meg:

az ingatlanon vagy tartozékain fennálló tulajdonjogokkal vagy egyéb dologi jogokkal kapcsolatos vagy ilyen jogok ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésére vagy onnan való törlésére és az ingatlan földmérési nyilvántartásból való törlésére irányuló keresetet az ingatlan helye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani;

amennyiben a keresetet egy örökhagyó hagyatékával szemben indítják, és nincsen ismert és elismert örökös, vagy olyan örökös, aki elfogadta volna az örökséget, akkor az örökhagyó bejelentett vagy tényleges lakóhelye szerinti bíróság illetékes, ha azonban az örökhagyó bejelentett vagy tényleges lakóhelye Lettországon kívül van vagy ismeretlen, akkor a hagyatéki vagyon vagy annak egy részének helye szerinti bíróság illetékes.

Kizárólagos illetékességet más jogi aktusok is előírhatnak.

Az alábbi rendelkezések a különös bírósági eljárások tárgyát képező ügyekre is vonatkoznak:

az örökbefogadás jóváhagyása iránti kérelmet az örökbefogadó bejelentett lakóhelye vagy annak hiányában tényleges lakóhelye szerint illetékes bírósághoz; az örökbefogadás érvénytelenítése iránti kérelmet pedig a kérelmező bejelentett lakóhelye vagy annak hiányában tényleges lakóhelye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani.

Külföldi állampolgár vagy külföldön élő személy örökbefogadás jóváhagyása iránti kérelmét az örökbefogadott bejelentett lakóhelye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani, ha azonban az örökbefogadott családon kívüli gondozásban részesül, akkor a kérelmet a családon kívüli gondozás nyújtásának helye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 259. szakaszának (2) bekezdése).

A személy cselekvőképességének mentális vagy más egészségügyi rendellenesség miatti korlátozása iránti kérelmet az érintett személy bejelentett lakóhelye vagy annak hiányában tényleges lakóhelye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani; ha az érintett személyt egészségügyi intézményben helyezték el, akkor a kérelmet az egészségügyi intézmény helye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani. (a polgári perrendtartásról szóló törvény 264. szakasza).

a személy cselekvőképességének kicsapongó vagy pazarló életmód, illetve alkohol vagy más tudatmódosító szer túlzott mértékű fogyasztása miatti korlátozása és a személy gondnokság alá helyezése iránti kérelmet az érintett személy bejelentett lakóhelye vagy annak hiányában tényleges lakóhelye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 271. szakasza);

a távol levő vagy eltűnt személy vagyonának kezelésével kapcsolatos ügyeket az érintett személy utolsó lakóhelye szerint illetékes bíróság bírálja el (a polgári perrendtartásról szóló törvény 278. szakasza);

az eltűnt személy holtának nyilvánítása iránti kérelmet az érintett személy utolsó lakóhelye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 282. szakasza).

a jogi jelentőséggel bíró tények bíróság általi megállapítása iránti kérelmet a kérelmező bejelentett lakóhelye vagy annak hiányában tényleges lakóhelye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 290. szakasza);

az ingatlanhoz fűződő jogok megszüntetése iránti kérelmet az ingatlan helye szerinti bírósághoz kell benyújtani; az egyéb jogok megszüntetése iránti kérelmet a kérelmező bejelentett lakóhelye vagy annak hiányában tényleges lakóhelye, illetve jogi személy esetében a székhely szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani, amennyiben jogszabály eltérően nem rendelkezik (a polgári perrendtartásról szóló törvény 294. szakaszának (2) bekezdése);

az elvesztett, eltulajdonított vagy megsemmisült okirat érvénytelenítése és a hozzá kapcsolódó jogok felélesztése iránti kérelmet a fizetés okiraton feltüntetett helye, vagy amennyiben a fizetési hely nem ismert, természetes személy adós esetén az adós bejelentett lakóhelye, annak hiányában tényleges lakóhelye, illetve jogi személy esetében a székhely szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani; ha az adós tényleges lakóhelye vagy székhelye sem ismert, akkor az okirat kiállításának helye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani a kérelmet (a polgári perrendtartásról szóló törvény 299. szakasza);

az ingatlan megváltása iránti kérelmet az ingatlan helye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 336. szakasza);

A bíróság köteles megvizsgálni az adósnak a kérelem bírósághoz való benyújtását megelőző három hónapban bejelentett címe alapján indított, jogvédelmi eljárásokkal kapcsolatos ügyet (a polgári perrendtartásról szóló törvény 341.1. szakasza);

a jogi személyre vonatkozó, az adósnak, a hitelezőnek vagy a hitelezők fizetéseképtelenségéről szóló törvény (*Maksātnespējas likums*) 42. szakaszának (3) bekezdése szerinti többségének kérelme alapján induló fizetéseképtelenségi eljárással kapcsolatos ügyet az adósnak a kérelem bírósághoz való benyújtását megelőző három hónapban bejelentett címe szerint illetékes bíróság bírálja el. Az 1346/2000 tanácsi rendelet 3. cikkének (1) bekezdése szerinti fizetéseképtelenségi eljárás megindítására vonatkozó ügyben az adós fő érdekeltségei központjának elhelyezkedése szerinti bíróság bírálja el a keresetet, a fizetéseképtelenségi eljárás ugyanezen rendelet 3. cikkének (2) bekezdése szerinti megindítása esetében azonban az adós 1346/2000/EK tanácsi rendelet 2. cikke h) pontja értelmében vett vállalkozásának székhelye szerinti bíróság jár el (a polgári perrendtartásról szóló törvény 363.1. szakasza);

a természetes személy fizetéseképtelenségével kapcsolatos, e személy kérelmére induló ügyet az adós kérelem bírósághoz való benyújtását megelőző három hónapban bejelentett lakóhelye vagy annak hiányában tényleges lakóhelye szerint illetékes bíróság bírálja el. Az 1346/2000/EK tanácsi rendelet 3. cikkének (1) bekezdése szerinti fizetéseképtelenségi eljárás megindítására vonatkozó ügyet az adós fő érdekeltségei központjának elhelyezkedése szerinti bíróság vizsgálja, a fizetéseképtelenségi eljárás ugyanezen rendelet 3. cikkének (2) bekezdése szerinti megindítása esetében azonban az adós 1346/2000/EK tanácsi rendelet 2. cikke h) pontjának értelmében vett vállalkozásának székhelye szerinti bíróság jár el (a polgári perrendtartásról szóló törvény 363.22. szakasza);

a hitelintézetek fizetéseképtelenségével vagy felszámolásával kapcsolatos ügyeket a hitelintézet székhelye szerint illetékes bíróság bírálja el (a polgári perrendtartásról szóló törvény 364. szakasza);

a munkáltató a sztrájkról szóló törvényben (*Streiku likums*) meghatározott joggalappal és az ott megadott eljárást követve kérelmet nyújthat be a sztrájk vagy a sztrájkbejelentés jogszerűtlenség nyilvánítására; a sztrájk vagy sztrájkbejelentés jogszerűtlenség nyilvánítására irányuló kérelmet a sztrájk helyszíne szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 390. szakasza);

a munkavállalói képviselők a munkaügyi vitáról szóló törvényben (*Darba strīdu likums*) meghatározott joggalappal és az ott megadott eljárást követve kérelmet nyújthatnak be a kizárás vagy a kizárási bejelentés jogszerűtlenség nyilvánításáért. A kizárás vagy a kizárási bejelentés jogszerűtlenség nyilvánítására irányuló kérelmet a kizárás helyszíne szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 394.1. szakasza).

Közvetlenül végrehajtható követelésérvényesítéssel (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) kapcsolatos ügyek:

Az ingatlan bírósági közreműködéssel, árverésen való önkéntes értékesítése iránti kérelmet az ingatlan helye szerint illetékes kerületi vagy városi bírósághoz kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 395. szakasza); a pénzkövetelés közvetlenül végrehajtható érvényesítése, az ingóság visszaszolgáltatása vagy a zálogjoggal biztosított szerződésből fakadó kötelezettségek közvetlenül végrehajtható érvényesítése iránti kérelmet az adós bejelentett lakóhelye vagy annak hiányában tényleges lakóhelye szerint illetékes kerületi vagy városi bíróság ingatlan-nyilvántartási hivatalánál kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 403. cikkének (1) bekezdése); az ingatlan megterheléséről szóló okirat szerinti követelés vagy a bérletbe vagy haszonbérletbe vett ingatlan kiürítése vagy visszaszolgáltatása iránti követelés közvetlenül végrehajtható érvényesítése iránti kérelmet az ingatlan helye szerint illetékes kerületi vagy városi bíróság ingatlan-nyilvántartási hivatalánál kell benyújtani. Ha a követelés biztosítékaul több ingatlan szolgál, és a kérelmek különböző kerületi vagy városi bíróságok ingatlan-nyilvántartási hivatalainak illetékességébe tartoznak, a kérelmet a kérelmező szabad választása alapján az egyik ingatlan helye szerint illetékes kerületi vagy városi bíróság ingatlan-nyilvántartási hivatalának kell elbírálnia (a polgári perrendtartásról szóló törvény 403. cikkének (2) bekezdése). a hajójelzálog-kötelezettségen alapuló, közvetlenül végrehajtható követelésérvényesítés iránti kérelmeket a hajójelzálog bejegyzésének helye szerint illetékes kerületi vagy városi bíróság ingatlan-nyilvántartási hivatalánál kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 403. szakaszának (3) bekezdése).

Bírósági fizetési meghagyásos követelésérvényesítéssel (*saistību piespiedu izpildīšana brīdīnājuma kārtībā*) kapcsolatos ügyek:

A bírósági fizetési meghagyáson alapuló kötelezettség végrehajtása iránti kérelmet az adós bejelentett lakóhelye vagy annak hiányában tényleges lakóhelye, illetve székhelye szerint illetékes kerületi vagy városi bíróság ingatlan-nyilvántartási hivatalánál kell benyújtani (a polgári perrendtartásról szóló törvény 406.2 cikke).

2.2.2.3 Maguk a felek kiköthetik-e olyan bíróság illetékességét, amely egyébként nem lenne illetékes?

Igen, van ilyen lehetőség: A lett jogszabályok lehetővé teszik, hogy a felek megállapodásukban kikössék az illetékes bíróságot. Szerződéskötéskor a felek kiköthetik, mely elsőfokú bíróság előtt kívánják rendezni a szerződéssel vagy a szerződéses feltételek teljesítésével kapcsolatosan felmerülő esetleges jövőbeli jogvitáikat. A jogvita tárgyát illetően hatáskörrel rendelkező bíróságot nem változtathatják meg, vagyis nem szabhatják meg, milyen szintű bíróság tárgyalja az ügyet első fokon (a polgári perrendtartásról szóló törvény 25. szakasza); valamint a kizárólagos illetékességet sem módosíthatják (a polgári perrendtartásról szóló törvény 29. szakasza). Az illetékességről való megállapodásra két korlátozás vonatkozik:

az illetékes bíróság kizárólag szerződésből eredő jogviták tekintetében választható meg;

az illetékességről szerződéskötéskor kell megegyezni, és meg kell jelölni a bíróságot, amely az esetleges jogvitákat első fokon elbírálja.

3 Ha különös hatáskörű bíróság rendelkezik hatáskörrel, hogyan állapíthatom meg, hogy melyikhez kell fordulnom?

A lett jogszabályok értelmében az általános hatáskörrel rendelkező bíróságok polgári és büntetőügyekben is eljárnak. Más országoktól eltérően Lettországon kívül nincsenek sem szakosított bíróságok (például családjogi bíróságok), sem pedig olyan bírák, akik bizonyos jogi kérdésekre szakosodtak. Ahogy arról a fentiekben már szó esett, először az elsőfokú bíróság vizsgálja érdemben a polgári ügyet, amely mindaddig nem kerülhet felsőbb szintű bíróság elé, míg az alsóbb szintű bíróság el nem bírálta azt. Az elsőfokú bírósággal polgári ügyekben az a kerületi (városi) bíróság jár el, amelynek az ügy a hatáskörébe és illetékességébe tartozik. Főszabály szerint minden polgári jogi jogvita a bíróságok hatáskörébe tartozik, amelyek rendes bírósági eljárások keretében bírálják el a jogvitákat.

Utolsó frissítés: 27/04/2023

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.